

Απαντήσεις: Ερωτήσεων- Ασκήσεων- Δραστηριοτήτων- Όλων των Κεφαλαίων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Ο εαυτός μας διακρίνεται σε πραγματικό και ιδανικό.
Σ--- Η αυτοεικόνα είναι αντανάκλαση του εαυτού και των άλλων.
Λ--- Κάθε άτομο έχει δύο συλλογικές ταυτότητες
Λ--- Η ταύτιση με την ομάδα οδηγεί στη βελτίωση του ατόμου
Σ--- Η κοινωνική θέση συνδέεται με τον κοινωνικό ρόλο
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Οι ομάδες διακρίνονται με κριτήριο:
α. Το μέγεθος
β. Τη διάρκεια
γ. Την ύπαρξη τύπου για την ίδρυσή τους
δ. Την ευκολία/δυσκολία εισδοχής νέων μελών
***ε. Όλα τα παραπάνω.
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. ατομικοί παράγοντες
- β. κοινωνικοί παράγοντες
- γ. χαρακτηριστικό ομάδας
- δ. κοινωνική θέση

Β' στήλη

- β--- οικογένεια
- α--- αυτογνωσία
- δ--- κοινωνικός ρόλος
- γ--- διάρκεια

4. Εξηγείστε την αυτοεικόνα ως αντανάκλαση του εαυτού, συνδέοντάς την με τον θετικό τρόπο σκέψης.
5. Οι ατομικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αυτοεικόνας.
6. Εάν μετά από αντικειμενική αξιολόγηση του εαυτού μου, δική μου και των άλλων, είμαι καλός, χρειάζεται βελτίωση του εαυτού μου και γιατί;
7. Πώς διαμορφώνετε η συλλογική ταυτότητα στο άτομο και πόσες συλλογικές ταυτότητες έχει;
8. Εξηγείστε με ένα παράδειγμα, ποια ταυτότητα υπερισχύει στο άτομο, η προσωπική ή η συλλογική;
9. Για ποιους λόγους οι άνθρωποι σχηματίζουν ομάδες;
10. Αναπτύξτε δύο χαρακτηριστικά των ομάδων
11. Γιατί έχει σημασία ο τρόπος που ασκεί το άτομο τον ρόλο του;
12. Άσκηση (ατομική): οι επιλογές, δικές μας και άλλων, έχουν επιπτώσεις στη ζωή μας. Να αναφέρετε από μία επίπτωση (θετική ή αρνητική) στη ζωή σας, που έχουν οι επιλογές των εξής προσώπων:
-Οι δικές σας:
-Του πατέρα/της μητέρας:
-Του φίλου/της φίλης:
-Του δημάρχου:
-Του υπουργού παιδείας:
13. Δραστηριότητα (ατομική ή ομαδική): Κάθε μαθητής να γράψει: α) σε πόσες ομάδες ανήκει και β) σε πόσες ομάδες συμμετέχει (2-3 λεπτά). Στη συνέχεια να γίνει συζήτηση για τις επιπτώσεις, θετικές και αρνητικές, του ανήκειν και του συμμετέχειν.
14. Δραστηριότητα: Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Λ--- Πρωταρχικές ή πρωτογενείς είναι οι μεγάλες ομάδες.
Σ--- Ο γάμος είναι κοινωνικός και θρησκευτικός θεσμός.
Σ--- Η οικογένεια είναι ο σημαντικότερος φορέας/παράγοντας κοινωνικοποίησης
Σ--- Η κοινωνικοποίηση τροποποιείται στον χώρο και στον χρόνο.
Λ--- Η τιμωρία δεν χρειάζεται στο παιδί.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Η οικογένεια επιτελεί τις παρακάτω λειτουργίες:
α. Ελεύθερη συμβίωση
β. Διπλή σταδιοδρομία
***γ. Κοινωνικοποίηση
δ. Γεννητικότητα
ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. κοινωνικός έλεγχος
- β. μορφή οικογένειας
- γ. λειτουργία οικογένειας
- δ. κοινωνικός ρόλος

Β' στήλη

- δ--- δικαιώματα και υποχρεώσεις
- β--- μεικτή οικογένεια
- γ--- κοινωνικοποίηση
- α--- επιβραβεύσεις

4. Για ποιους λόγους έχουν μεγάλη σημασία οι πρωταρχικές ομάδες;
5. Εξηγείστε τις τρεις μορφές οικογένειας.
6. Αναπτύξτε δύο λειτουργίες της οικογένειας.
7. Αναπτύξτε δύο από τα σύγχρονα προβλήματα της οικογένειας.
8. Ποια η διαφορά κοινωνικοποίησης και κοινωνικού ρόλου.
9. Στην οικογένεια υπάρχουν διάφοροι ρόλοι, π.χ. συζύγου, γονέα, παιδιού. Ποιον από αυτούς τους ρόλους θεωρείτε σημαντικότερο και γιατί;
10. Δώστε τον ορισμό της κοινωνικοποίησης και εξηγείστε γιατί η κοινωνικοποίηση είναι κρίσιμη στην περίοδο της εφηβείας.
11. Ο ρόλος των γονέων στην ανατροφή των παιδιών.
12. Υπάρχουν δύο καταστάσεις, που μπορούν να ανακόψουν την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού. Ποιες είναι αυτές;
13. Άσκηση: Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα θα αναπτύξει την οικογένεια ως φορέα κοινωνικοποίησης. Η Β' ομάδα θα αναπτύξει το θέμα των ρόλων στην οικογένεια.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Οι τυπικές ομάδες ιδρύονται και λειτουργούν με βάση κάποιον τύπο-έγγραφο.
Σ--- Υπάρχει δείκτης συναισθηματικής νοημοσύνης.
Λ--- Η αληθινή φιλία στηρίζεται στο αμοιβαίο όφελος.
Σ--- Η επίδραση της παρέας συνομηλίκων εξαρτάται από τους δεσμούς του ατόμου με την παρέα
Λ--- Οι ομάδες εθελοντών πληρώνονται.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Ο θεσμός των Μαθητικών Κοινοτήτων είναι:
α. Θεσμός μαθητικής αυτοδιοίκησης
β. Θεσμός μαθητείας στη δημοκρατία
γ. Παιδαγωγικός θεσμός
δ. Μαθαίνει τους μαθητές να σκέπτονται πολιτικά
***ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. τυπική ομάδα
- β. άτυπη ομάδα
- γ. μαθητικές κοινότητες
- δ. ρόλος καθηγητή

Β' στήλη

- γ--- μαθητεία στη δημοκρατία
- δ--- κοινωνική θέση
- α--- έγγραφο - καταστατικό
- β--- άμεση επικοινωνία

4. Ποιες είναι οι τυπικές ομάδες και ποια τα χαρακτηριστικά τους;
5. Ποια η διαφορά τυπικών και άτυπων ομάδων και τι προσφέρουν οι άτυπες ομάδες;
6. Πώς διακρίνονται οι άτυπες ομάδες; Να αναφέρετε από ένα παράδειγμα σε κάθε διάκριση.
7. Να εξηγήσετε γιατί το τμήμα Γ1 της τρίτης τάξης γυμνασίου ή η Γ' τάξη ενός μικρού γυμνασίου είναι συγχρόνως μια τυπική και άτυπη ομάδα.
8. Η σχολική κοινότητα ως φορέας κοινωνικοποίησης.
9. Γιατί το άτομο εντάσσεται σε διάφορες ομάδες;
10. Από τί εξαρτάται η επίδραση της παρέας συνομηλίκων.
11. Ποιος είναι ο σκοπός των μαθητικών κοινοτήτων, επιτυγχάνεται ο σκοπός αυτός και γιατί;
12. Άσκηση: η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα να περιγράψει τον ρόλο το μαθητή. Η Β' ομάδα να περιγράψει τον ρόλο του διευθυντή (5 λεπτά). Στη συνέχεια, οι ομάδες ανταλλάσσουν τα κείμενά τους και κάθε ομάδα συμπληρώνει το κείμενο της άλλης και ανακοινώνει το αποτέλεσμα στην τάξη (5 λεπτά).
13. Άσκηση για τη λειτουργία της μαθητικής κοινότητας: δεδομένου ότι στην αρχαία Ελλάδα, υπήρχε **κλήρωση και εναλλαγή** για πολλά δημόσια αξιώματα, μπορεί η Μ.Κ να εκλέξει το μαθητικό συμβούλιο με κλήρωση και η θητεία του να εναλλάσσεται κάθε μήνα;
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Σκοπός της επικοινωνίας είναι ο επηρεασμός συμπεριφοράς.
Σ--- Η τεχνολογία επικοινωνίας έφερε τους ανθρώπους κοντά αλλά και μακριά.
Λ--- Τα στερεότυπα αλλάζουν εύκολα.
Σ--- Η επικοινωνία είναι αποτελεσματική, όταν επιτυγχάνει τον σκοπό της.
Σ--- Η εμφάνιση αποτελεί στοιχείο της γλώσσας του σώματος.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Σκοπός της επικοινωνίας είναι:
α. Η ενημέρωση
β. Η πληροφόρηση
γ. Η εκπαίδευση
δ. Η ψυχαγωγία
***ε. όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. στερεότυπα
- β. ανάγκη επικοινωνίας
- γ. αποτελεσματική ομιλία
- δ. γλώσσα σώματος

Β' στήλη

- α--- προκατασκευασμένες αντιλήψεις
- γ--- γνώση του θέματος
- β--- πληροφόρηση
- δ--- βλέμμα

4. Ποια η γνώμη σας για την τεχνολογία της επικοινωνίας στην ανθρώπινη επικοινωνία.
5. Αναπτύξτε δύο ανάγκες που ικανοποιεί η επικοινωνία.
6. Γιατί υπάρχουν προβλήματα με την υπερ-πληροφόρηση και την υπο-πληροφόρηση;
7. Αναπτύξτε δύο προϋποθέσεις για αποτελεσματική συνομιλία.
8. Ποια η διαφορά στον ρυθμό ομιλίας και ακρόασης; Να εξηγήσετε την ενεργητική ακρόαση.
9. Αναπτύξτε δύο στοιχεία της γλώσσας του σώματος.
10. Αναπτύξτε δύο χαρακτηριστικά των στερεοτύπων και δύο τρόπους που ξεπερνιούνται τα στερεότυπα.
11. Η διαφορετική ταυτότητα αποτελεί εμπόδιο ή πρόκληση για επικοινωνία; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
12. Οι μαθητές καλούνται να παρακολουθήσουν μία εκπομπή διαλόγου στην τηλεόραση και να αξιολογήσουν τη γλώσσα του σώματος των ομιλητών (έκφραση προσώπου, ρυθμός ομιλίας, ένταση ομιλίας, καθαρή άρθρωση κτλ.)
13. Άσκηση-Δραστηριότητα: Αγώνες αντιλογίας με θέμα: «Η διαφορετική ταυτότητα ως εμπόδιο και πρόκληση για επικοινωνία». Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα υπέρ της άποψης ότι: «η διαφορετική ταυτότητα αποτελεί εμπόδιο για επικοινωνία». Η Β' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα υπέρ της άποψης ότι: «η διαφορετική ταυτότητα αποτελεί πρόκληση για επικοινωνία». Δύο μαθητές-παρατηρητές να σχολιάσουν τον τρόπο παρουσίασης των επιχειρημάτων της Α' και Β' ομάδας. Να καταγράψουν τις παρατηρήσεις τους προς αποφυγή των ίδιων λαθών σε άλλο αγώνα αντιλογίας.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Οι θεσμοί ικανοποιήσουν ανάγκες της κοινωνίας.
Σ--- Οι δήμοι αποτελούν τον πρώτο και οι κοινότητες τον δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.
Σ--- Οι παθογένειες του κράτους δημιουργούν προβλήματα στους πολίτες.
Λ--- Η Ευρώπη εκλέγει τους ευρωβουλευτές.
Σ--- Πολιτική απάθεια σημαίνει αποχή από την πολιτική.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Ο ενεργός πολίτης:
α. Συμμετέχει στο κόμμα
β. Είναι δημότης
γ. Είναι πολίτης
δ. Είναι ελεύθερος
***ε. Συμμετέχει στα «κοινά»
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας τον αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. Θεσμός
- β. Εξουσία
- γ. Αυτοτέλεια
- δ. Εποπτεία

Β' στήλη

- β--- νομιμοποίηση
- α--- πολιτικό κόμμα
- γ--- διοικητική
- δ--- αρχή νομιμότητας

4. Να αναφέρετε μερικές λειτουργίες ενός θεσμού και να εξηγήσετε τί σημαίνει δυσλειτουργία του θεσμού.
5. Αναλύστε τη φράση «Οι θεσμοί αλλάζουν στον χώρο και στον χρόνο».
6. Να αναπτύξετε τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής εξουσίας.
7. Αναλύστε τα τρία είδη εξουσίας σύμφωνα με τον MaxWeber.
8. Ποιος είναι δημότης και πότε επέρχεται η απώλεια της ιδιότητας του δημότη;
9. Να εξηγήσετε την αυτοτέλεια των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
10. Να αναφέρετε τέσσερις παθογένειες του κράτους και να εξηγήσετε τις αρχές της συνέχειας και της συνέπειας στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.
11. Να εξηγήσετε τους θεσμούς άμεσης συμμετοχής του πολίτη.
12. Άσκηση: Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα να προτείνει έναν καινούργιο θεσμό χρήσιμο **για τους μαθητές** και να αναφέρει τον σκοπό/ σκοπούς του θεσμού. Η Β' ομάδα να προτείνει έναν καινούργιο θεσμό χρήσιμο **για τους δημότες** και να αναφέρει τον σκοπό/ σκοπούς του θεσμού.
13. Άσκηση (ατομική ή ομαδική):είσθε πρωθυπουργός της Ελλάδας. Να αναφέρετε δύο σημαντικά έργα που θα πραγματοποιούσατε ή προβλήματα που θα επιλύατε στη χώρα, με ποια μέσα και με ποιο τρόπο (ρεαλιστικό) θα τα πραγματοποιούσατε ή επιλύατε.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Λ--- Προνόμια έχουν όλοι οι άνθρωποι.
Σ--- Η στρατιωτική θητεία είναι πολιτικό δικαίωμα.
Λ--- Η κοινωνική πολιτική έχει στόχο τις «ίσες ευκαιρίες».
Σ--- Υπάρχει εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού.
Σ--- Με τη διαμεσολάβηση οι διαφορές επιλύονται εκτός δικαστηρίων.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Ο πολίτης έχει τις παρακάτω υποχρεώσεις:
α. Υποχρέωση στράτευσης
β. Υποχρέωση τήρησης των νόμων
γ. Υποχρέωση εθνικής αλληλεγγύης
δ. Υποχρέωση εκπαίδευσης
***ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. ατομικό δικαίωμα
- β. πολιτικό δικαίωμα
- γ. κοινωνικό δικαίωμα
- δ. ανθρώπινο δικαίωμα

Β' στήλη

- β--- δικαίωμα στράτευσης
- α--- δικαίωμα ισότητας
- δ--- δικαίωμα ζωής
- γ--- δικαίωμα εργασίας

4. Τί είναι δικαίωμα. Να αναφέρετε από δύο ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα.
5. Να εξηγήσετε τα πολιτικά δικαιώματα και να αναφέρετε ποια είναι αυτά.
6. Ποια η διαφορά μεταξύ ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων;
7. Ποιες υποχρεώσεις καθιερώνει το Σύνταγμα για τους πολίτες.
8. Εξηγήστε με δύο παραδείγματα την αντιστοιχία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.
9. Μέχρι ποια ηλικία ο άνθρωπος θεωρείται παιδί και ποιες βασικές αρχές καθιερώνει για το παιδί η σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού του ΟΗΕ.
10. Να εξηγήσετε τη διαφορά αυτοδύναμης και δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων.
11. Τί σημαίνει η φράση «τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη ύπαρξη» και ποιος είναι ο στόχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων;
12. Άσκηση: Οι μαθητές με την βοήθεια του καθηγητή επιλέγουν δύο δικαιώματα. Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα υπέρ των δυο δικαιωμάτων. Η Β' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα υπέρ των αντίστοιχων υποχρεώσεων των δύο αυτών δικαιωμάτων (διάρκεια: 5 λεπτά για συνεργασία και 5 λεπτά για παρουσίαση). Εναλλακτικά: μπορεί να γίνει «αγώνας αντιλογίας» με θέμα δύο δικαιώματα και δύο υποχρεώσεις, με την απαραίτητη προετοιμασία.
13. Στην αρχαία Ελλάδα, ο πολίτης για να καταλάβει οποιοδήποτε δημόσιο αξίωμα θα έπρεπε να έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις. Να διερευνήσετε το αντίστοιχο καθεστώς που ισχύει σήμερα και να διατυπώσετε τις απόψεις σας.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ- ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Λ--- Το Σύνταγμα είναι ο ανώτατος άγραφος νόμος της χώρας.
Λ--- Οι νόμοι ψηφίζονται από την κυβέρνηση.
Σ--- Δημοκρατία είναι το κράτος του δήμου, το κράτος του νόμου.
Σ--- Η κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας είναι, κυρίως, κρίση των κομμάτων.
Σ--- Η δυσλειτουργία των πολιτικών θεσμών συνεπάγεται και δυσλειτουργία της δημοκρατίας.

2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Βασικές αρχές του Συντάγματος είναι:
α. Η λαϊκή κυριαρχία
β. Το κράτος δικαίου
γ. Το κοινωνικό κράτος
δ. Η διάκριση των λειτουργιών
***ε. Όλα τα παραπάνω

3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. Σύνταγμα
- β. Νόμος
- γ. Πολυνομία
- δ. Δημοκρατία

Β' στήλη

- β--- άγραφος ή γραπτός κανόνας
- α--- γραπτός κανόνας
- δ--- ελευθερία
- γ--- αρχές καλής νομοθέτησης

4. Ποια είναι η σημασία του Συντάγματος;
5. Αναπτύξτε τις τέσσερις βασικές αρχές του Συντάγματος.
6. Ποια είναι τα αξιώματα ιεράρχησης των νόμων και ποια η σημασία αυτής της ιεράρχησης;
7. Η ελευθερία ως αξία της δημοκρατίας.
8. Το μέτρο και ο διάλογος ως αξίες της δημοκρατίας.
9. Γιατί ο νόμος αποτελεί θεμέλιο και σύμβολο της δημοκρατίας και πώς αυτό επιβεβαιώνεται σήμερα;
10. Που οδηγεί η διαφθορά και η έλλειψη εμπιστοσύνης στο κομματικό σύστημα και γιατί;
11. Να εξηγήσετε γιατί η δυσλειτουργία των πολιτικών θεσμών συνεπάγεται δυσλειτουργία της δημοκρατίας.
12. Η δημοκρατία είναι ιδανικό πολίτευμα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
13. Άσκηση (ατομική ή ομαδική): «Η πείρα μας διδάσκει ότι, αν οι άνθρωποι δεν μπορούν να αγωνιστούν για χάρη κάποιας δίκαιης υπόθεσης, επειδή αυτή η δίκαιη υπόθεση έχει κερδηθεί από προηγούμενη γενιά, τότε οι άνθρωποι θα αγωνιστούν εναντίον αυτής της δίκαιης υπόθεσης. Και θα αγωνιστούν απλά για χάρη του ίδιου του αγώνα τους. Θα αγωνιστούν, με άλλα λόγια, ωθούμενοι από μια συγκεκριμένη αίσθηση πλήξης: διότι δεν μπορούν να φανταστούν ότι θα ζήσουν σ' έναν κόσμο χωρίς αγώνες. Κι αν το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου στον οποίο ζουν καλύπτεται από ειρηνικές και ευημερούσες φιλελεύθερες δημοκρατίες, τότε θα πολεμήσουν εναντίον αυτής της ειρήνης και της ευημερίας και εναντίον της δημοκρατίας» (Fukuyama Fr., Το τέλος της ιστορίας και ο τελευταίος άνθρωπος). Πώς κρίνετε τις θέσεις του συγγραφέα;
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ: Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Λ--- Η άσκηση της δύναμης απευθύνεται στον αδύναμο
Σ--- Η πολιτική εξουσία περιορίζει την εξουσία
Λ--- Η οικονομική εξουσία είναι η υπέρτατη εξουσία
Σ--- Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από την κυβέρνηση και τον πρόεδρο της δημοκρατίας
Σ--- Το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι το ανώτατο διοικητικό δικαστήριο
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Οι λειτουργίες/εξουσίες του κράτους είναι:
***α. Νομοθετική εξουσία
β. Πολιτική εξουσία
γ. Οικονομική εξουσία
δ. Ιδεολογική εξουσία
ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. ψήφιση νόμων
- β. δημοσίευση νόμων
- γ. έλεγχος συνταγματικότητας νόμων
- δ. πρόταση για προεδρικό διάταγμα

Β' στήλη

- β--- Πρόεδρος Δημοκρατίας
- α--- Βουλή
- γ--- Δικαστήρια
- δ--- Κυβέρνηση

4. Ποια στοιχεία χρειάζονται για να υπάρχει εξουσία και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της εξουσίας;
5. Ποια η σχέση εξουσίας και πολιτικής εξουσίας και γιατί η πολιτική εξουσία θεωρείται υπέρτατη;
6. Εξηγείστε τη σημασία της οικονομικής και της στρατιωτικής εξουσίας.
7. Τι γνωρίζετε για τους βουλευτές και ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληροί κάποιος για να εκλεγεί βουλευτής;
8. Να εξηγήσετε τη διαδικασία ψήφισης ενός νόμου.
9. Γιατί ο ρόλος του προέδρου της δημοκρατίας είναι σημαντικός;
10. Ποιες είναι οι αρμοδιότητες της κυβέρνησης;
11. Ποιες διαφορές εκδικάζουν τα διοικητικά και τα πολιτικά δικαστήρια;
12. Άσκηση (ατομική ή ομαδική): «αγώνας αντιλογίας». Ένας μαθητής ή η Α' ομάδα αναλαμβάνει να υποστηρίξει ότι η πολιτική εξουσία είναι σπουδαιότερη συγκριτικά με τις άλλες εξουσίες, ενώ ένας άλλος μαθητής ή η Β' ομάδα αναλαμβάνει να υποστηρίξει ότι η οικονομική εξουσία είναι σπουδαιότερη από τις άλλες εξουσίες.
13. Άσκηση: Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα αναλαμβάνει να βρει από τον ιστότοπο της κυβέρνησης, πόσα υπουργεία έχει η κυβέρνηση και να εξετάσει τη μείωση ή την αύξησή τους, σε σχέση με Γαλλία και Γερμανία, αιτιολογώντας την απόφασή της. Η Β' ομάδα αναλαμβάνει να βρει από τον ιστότοπο της κυβέρνησης πόσους υπουργούς, αναπληρωτές υπουργούς και υφυπουργούς έχει η κυβέρνηση και να εξετάσει τη μείωση ή την αύξησή τους, σε σχέση με Γαλλία και Γερμανία, αιτιολογώντας την απόφασή της.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Τα ατομικό πρόβλημα δεν είναι κοινωνικό πρόβλημα
Σ--- Η εργασία αποτελεί έκφραση της προσωπικότητας
Σ--- Η παραβατική συμπεριφορά είναι ένας τρόπος αυτοεπιβεβαίωσης
Σ--- Η εξάρτηση από ουσίες οδηγεί σε παραβατική συμπεριφορά
Σ--- Η πιο συχνή μορφή βίας κατά των γυναικών προέρχεται από τον ερωτικό σύντροφο
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Κοινωνικό πρόβλημα είναι:
α. Η φτώχεια δύο-τριών οικογενειών στο χωριό
β. Η ανεργία του πτυχιούχου καθηγητή
***γ. Ο αλκοολισμός από τους μαθητές
δ. Ο βιασμός μιας γυναίκας
ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. φτώχεια
- β. ανεργία
- γ. παραβατικότητα
- δ. κοινωνικός αποκλεισμός

Β' στήλη

- α--- κοινωνική πολιτική
- γ--- αποκλίνουσα συμπεριφορά
- β--- οικονομική ύφεση
- δ--- κοινωνικό περιθώριο

4. Τι σημαίνει κοινωνικό πρόβλημα; Να αναφέρετε από δύο κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο δήμος σας και η χώρα.
5. Ποια είναι τα αίτια των κοινωνικών προβλημάτων και με ποιες πολιτικές αντιμετωπίζονται από το κράτος;
6. Ποια η διαφορά προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων αντιμετώπισης ενός προβλήματος;
7. Να εξηγήσετε την απόλυτη και τη σχετική φτώχεια και να αναφέρετε δύο αίτια που την προκαλούν.
8. Να αναπτύξετε δύο από τα αίτια της ανεργίας.
9. Αναπτύξτε τις συνέπειες από την εξάρτηση ναρκωτικών και αλκοόλ.
10. Από ποιον συνήθως προέρχεται η βία κατά των γυναικών και πώς αντιμετωπίζεται.
11. Αναπτύξτε την άποψή σας για τους μαθητές που είναι θύτες, θύματα και παρατηρητές και εμπλέκονται σε φαινόμενα ενδοσχολικής βίας.
12. Άσκηση: «Ευαισθητοποίηση μαθητών για την προστασία του δημόσιου χώρου». Ο δημόσιος χώρος (δημόσια κτήρια, πλατείες, παγκάκια, στάσεις λεωφορείων, πινακίδες κώδικα οδικής κυκλοφορίας, κάδοι απορριμμάτων κτλ.) βανδαλίζεται από λίγους, αλλά το κόστος το υφίστανται όλοι. Οι μαθητές καλούνται με εποικοδομητική συζήτηση να διερευνήσουν: ποιοι και γιατί προβαίνουν σε αυτές τις ενέργειες; Ποιες ζημιές υφίστανται άτομα και σύνολο; Πώς μπορούν να περιοριστούν ή και να εξαλειφθούν αυτά τα φαινόμενα;
13. Άσκηση: Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα θα εντοπίσει 2-3 κοινωνικά προβλήματα που έχει η γειτονιά της. Η Β' ομάδα θα εντοπίσει 2-3 κοινωνικά προβλήματα που έχει ο δήμος της. Στη συνέχεια κάθε ομάδα να προτείνει ρεαλιστικούς τρόπους αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Η Ελλάδα έγινε μέλος της Ε.Ε. το 1981.
Σ--- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποτελεί την κυβέρνηση της Ε.Ε.
Σ--- Η σημαία της Ε.Ε. έχει δώδεκα αστέρια.
Λ--- Η 29^η Μαΐου είναι η ημέρα της Ευρώπης.
Σ--- Οι πολίτες των κρατών μελών της Ε.Ε. έχουν την ιθαγένεια της Ε.Ε.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Στην ενοποίηση της Ε.Ε. συμβάλλουν:
α. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
β. Το ευρώ
γ. Η ιθαγένεια της Ε.Ε.
δ. Ο πολιτισμός
***ε. Όλα αυτά
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- β. Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- γ. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- δ. Συμβούλιο της Ε.Ε.

Β' στήλη

- β--- είναι η κυβέρνηση της Ένωσης
- α--- είναι πολιτικό όργανο
- δ--- έχει νομοθετική και εκτελεστική εξουσία
- γ--- έχει νομοθετική εξουσία

4. Να αναλύσετε τους πολιτικούς και οικονομικούς λόγους ίδρυσης της Ε.Ε.
5. Ποιες ήταν οι τέσσερις ελευθερίες που κατοχύρωσε με την ίδρυσή της η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα;
6. Να αναφέρετε τέσσερις βασικούς θεσμούς της Ε.Ε. και να εξηγήσετε τις έννοιες «διεύρυνση» και «εμβάθυνση».
7. Τί γνωρίζετε για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή;
8. Ποιες βασικές αξίες αποτελούν τα θεμέλια της Ε.Ε.;
9. Προσδιορίστε τέσσερα κοινά σύμβολα της Ε.Ε.
10. Να εξηγήσετε την πολιτισμική κληρονομιά και την πολιτισμική πολυμορφία της Ε.Ε.
11. Τί γνωρίζετε για την ιθαγένεια της Ένωσης; Να αναφέρετε δύο δικαιώματα που απολαμβάνουν όσοι έχουν την ιθαγένεια της Ένωσης.
12. Άσκηση-Δραστηριότητα: Αγώνες αντιλογίας με θέμα: διεύρυνση ή εμβάθυνση της Ε.Ε.; Η Α' ομάδα αναλαμβάνει να υποστηρίξει την «διεύρυνση» και η Β' ομάδα την «εμβάθυνση».
13. Δραστηριότητα: Η 9^η Μαΐου είναι η ημέρα της Ευρώπης και εορτάζεται σε όλη την Ευρώπη. Να βρείτε τρόπους (ομιλίες, επισκέψεις, ενημερώσεις κτλ.) για να γιορτάσετε την ημέρα της Ευρώπης.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Ο κόσμος όλος είναι ένα παγκόσμιο χωριό.
Σ--- Ένας από τους λόγους παγκοσμιοποίησης είναι η διεθνοποίηση της b οικονομίας.
Λ--- Ο παγκόσμιος πολίτης δεν έχει εθνική συνείδηση.
Λ--- Ο μετανάστης ζητάει πολιτικό άσυλο.
Σ--- Η μετανάστευση έχει συνέπειες για τις χώρες προέλευσης και για τις χώρες υποδοχής.
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Η παγκοσμιοποίηση οφείλεται:
α. Στην ανάπτυξη της τεχνολογίας
β. Στη διεθνοποίηση της οικονομίας
γ. Στην κυριαρχία της μαζικής κουλτούρας
δ. Στην επέκταση της δημοκρατίας
***ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α' στήλης με τις έννοιες της Β' στήλης, γράφοντας το αντίστοιχο γράμμα της Α' στήλης στο κενό της Β' στήλης.

Α' στήλη

- α. παγκοσμιοποίηση
- β. μετανάστευση
- γ. παγκόσμια προβλήματα
- δ. πρόσφυγα

Β' στήλη

- γ--- ενέργεια
- β--- αστικοποίηση
- α--- επέκταση δημοκρατίας
- δ--- πολιτικό άσυλο

4. Τι είναι η παγκοσμιοποίηση; Να αναφέρετε δύο λόγους που την δημιουργούν.
5. Ποιες είναι οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης;
6. Τί γνωρίζετε για τον κοσμοπολίτη και τον παγκόσμιο πολίτη;
7. Να εξηγήσετε τις δύο αντίθετες πορείες που αναπτύσσονται με κέντρο το έθνος-κράτος.
8. Ποια εμπόδια υπάρχουν στις μεγαλουπόλεις για να λειτουργήσει ο δημόσιος χώρος και οι κοινωνικές σχέσεις.
9. Τα αίτια της μετανάστευσης.
10. Ποιες οι διαφορές μετανάστη και πρόσφυγα;
11. Να αναλύσετε τις τρεις επιλογές που έχουν οι χώρες για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης.
12. Άσκηση (ατομική ή ομαδική): Ως παγκόσμιοι πολίτες, κάθε μαθητής ή κάθε ομάδα να προτείνει αιτιολογημένα δύο «θέματα-δράσεις» του παγκόσμιου πολίτη.
13. Άσκηση-Δραστηριότητα: Αγώνες αντιλογίας με θέμα: «Η παγκοσμιοποίηση ή η μετανάστευση». Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες. Η Α' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα υπέρ της παγκοσμιοποίησης ή της μετανάστευσης. Η Β' ομάδα θα αναπτύξει επιχειρήματα εναντίον της παγκοσμιοποίησης ή της μετανάστευσης.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ: ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:
Σ--- Η βιοποικιλότητα αποτελεί πλούτο για τη χώρα
Σ--- Η απληστία του ανθρώπου καταστρέφει το περιβάλλον
Λ--- Το φυσικό αέριο είναι ανανεώσιμη πηγή ενέργειας
Σ--- Κάθε κατοικία μπορεί να είναι παραγωγός και καταναλωτής ενέργειας
Σ--- Στην Ελλάδα ισχύει η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
2. Να κυκλώσετε τη σωστή απάντηση. Στην προστασία του περιβάλλοντος συμβάλλει:
α. Η πράσινη συμφωνία
β. Το υδρογόνο
γ. Η κυκλική οικονομία
δ. Η αειφόρος ανάπτυξη
***ε. Όλα τα παραπάνω
3. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α΄ στήλης με τις έννοιες της Β΄ στήλης, γράφοντας τον αντίστοιχο αριθμό της Α΄ στήλης στο κενό της Β΄ στήλης.

Α΄ στήλη

- α. ΟΗΕ
- β. Ε.Ε.
- γ. Ελλάδα
- δ. ΑΠΕ

Β΄ στήλη

- β--- πράσινη συμφωνία
- α--- στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης
- δ--- ήλιος και θάλασσα
- γ--- Εθνική στρατηγική για κυκλική οικονομία

4. Να εξηγήσετε τις αρνητικές επιπτώσεις από την καταστροφή του περιβάλλοντος.
5. Τί γνωρίζετε για το υδρογόνο ως πηγή ενέργειας.
6. Ποιες είναι οι Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και γιατί το μέλλον ανήκει σε αυτές;
7. Ποιος είναι ο στόχος της πράσινης συμφωνίας της Ε.Ε. και πώς επιτυγχάνεται;
8. Να εξηγήσετε την κυκλική οικονομία.
9. Ποια η σχέση κυκλικής οικονομίας και διαχείρισης αποβλήτων.
10. Ποια η σχέση κυκλικής οικονομίας και πράσινης συμφωνίας της Ε.Ε.
11. Τί γνωρίζετε για την προστασία του περιβάλλοντος από το κράτος και τους πολίτες.
12. Άσκηση: Ο δήμος έχει τοποθετήσει ξεχωριστούς κάδους για σκουπίδια και για ανακύκλωση. Όμως, αρκετοί πολίτες έχουν απαράδεκτη συμπεριφορά: πετούν πράγματα για ανακύκλωση (χαρτιά, γυαλί κτλ.) στον κάδο με τα σκουπίδια. Η τάξη να συζητήσει το πρόβλημα και να προτείνει ρεαλιστικές λύσεις και δράσεις.
13. Άσκηση: «Προτάσεις για ένα οικολογικό πρόβλημα του δήμου». Η τάξη χωρίζεται σε δύο ομάδες (Α και Β). Κάθε ομάδα επιλέγει ένα οικολογικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο δήμος και προτείνει ρεαλιστικές λύσεις και δράσεις.
14. Ζητήστε από τους μαθητές να διατυπώσουν μία-δύο ερωτήσεις από όποια διδακτική ενότητα επιθυμούν και να απαντήσουν οι ίδιοι ή άλλοι μαθητές ή/και να συζητήσουν.